

Sharq va G'arb xalqlari musiqa madaniyatining o'zaro integeratsiyasi jarayonlari

Dilshodjon Doniyor o'g'li Davronov

davronovdilshod696@gmail.com

Buxoro ixtisoslashtirilgan san'at maktabi internati

Annotatsiya: O'qituvchining vazifasi nafaqat kichik yoshdagi maktab o'quvchilari o'rtasidagi ziddiyatli vaziyatlarni hal qilish, balki ularni oldini olishga harakat qilishdir. Buning uchun siz ularning paydo bo'lishining asosiy sabablarini bilish kerak. Buyuk Ipak yo'li nafaqat ipak, ziravorlar, qimmatbaho metallar, minerallar, hunarmandchilik, arxitektura va rasm kabi mahsulotlarni eksport qilish yo'li bo'lib xizmat qilgan, balki teatr tomoshalari, raqs va musiqa san'ati kabi madaniy almashinuvlarni ham amalga oshirgan. Dinlarning tarqalishida, ayniqsa islom dinining tarqalishida Buyuk Ipak yo'li ham muhim rol o'ynagan. Mavrigixonlik Turkmanistonning Mari shaxrida paydo bo'ldi.

Kalit so'zlar: musiqa, madaniyat, G'arb, Sharq, din, mavrigi

The East and West peoples are the reciprocal of musical culture integration processes

Dilshojon Danier ogli Davronova

Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: The teacher's task is not only to deal with conflict situations between schoolchildren of younger age, but also to try to prevent them. To do this, you need to know the main reasons for their appearance. The Great Silk Road Not only served as an export route for products such as silk, spices, precious metals, minerals, crafts, architecture and painting, but also cultural exchanges such as theatrical performances, dance and musical arts. The Great Silk Road also played an important role in the spread of religions, especially in the spread of Islam. Mavrigikhon appeared in Mari Shahri, Turkmenistan.

Keywords: music, culture, West, East, religion, Mauritius

Musiqa ularning insoniyatga katta ta'sir ko'rsatgan eng qadimgi san'atlaridan biridir. Axir u, teatr, tasviriy va raqs san'atidan farqli o'laroq, fazoviy chegaralarga ega emas chunki bizni hamma joyda kuzatib boradi va ochiq eshitish kanali tufayli ongga (va ong ostiga) kiradi. Musiqaning ahamiyatini hisobga olgan holda nafaqat

estetik didni, balki ma'naviyatni shakllantirishda musiqa san'atining rivojlanish yo'llari quyidagilar zamonaviy olimlar va madaniyat arboblarning diqqat markazida bo'lishi kerak.

Har bir mamlakat dunyoqarashga, tarixiy va madaniy o'tmishga bog'liq bo'lgan musiqiy ijodni tushunish va yaratishda o'ziga xos yondashuvga ega. Ushbu farqlarni musiqiy ijodda aniq kuzatish mumkin Sharq va G'arb mamlakatlari. Sharq musiqasi qanchalik kuchli biz "G'arb" odamlariga yaqin bo'lgan narsadan farq qiladi va bormi musiqa san'atiga bunday yondashuvlarda umumiy narsa bormi?

Musiqa tarixidan ko'rinib turibdiki, qadimgi yunon G'arb va Sharqning musiqiy ijodiga katta ta'sir ko'rsatgan madaniyat. Aynan o'sha yerda "musiqa" atamasi paydo bo'ldi, musiqiy nazariya va musiqiy estetika rivojlandi. Musiqa, Aristotelning so'zlariga ko'ra (siyosat), to'rtta asosiy grammatika, gimnastika va rasm chizish bilan bir qatorda qadimiy ta'lim fanlari. Qadimgi Yunonistonda musiqa shifobaxsh kuchga ega edi va Pifagor maktabida kun oxirida, oldin qabul qilingan uyqu, barcha talabalar hayqiriqlar va madhiyalar yordamida onglarini tozalaydilar. Aflotun yana shunday dedi: "musiqa foydali agar siz unga munosib munosabatda bo'lsangiz, sog'liqqa ta'sir qiladi".

Sharqning aksariyat musiqiy madaniyatlari uchun klassik davr, antik davr kabi, vokal musiqasi hukmronligi davridir. Musiqa so'z bilan, uslub bilan chambarchas bog'liq uning talaffuzi, qiroati, intonatsiyasi, shuning uchun til va uning xarakterli xususiyatlari musiqaga bevosita ta'sir qiladi. Musiqa va so'z o'rtasidagi bog'liqlik Sharqning barcha mamlakatlarida musiqiy bo'lgan klassik teatrdan yanada rivojlandi. Musiqa raqs san'atida, ayniqsa hind klassik "kathakali" spektakllarida, Java va Bali orollari xalqlarining raqslarida muhim rol o'ynaydi.

Qadimgi Sharq Evropaning musiqiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shgan. Arablarning musiqiy va nazariy asarlari Musulmon Ispaniyada lotin tiliga tarjima qilingan (Al-Farabi) G'arb musiqasida ko'plab yangiliklarning manbai Yevropa bo'ldi. Arablardan kelgan o'yin amaliyoti bilan birga evropaliklar tomonidan "Lute" Sharqiy risolalardan musiqani yozib olish shakli olinadi: to'rtta yozuv (keyinchalik - besh) joylarda Arabcha harflar bilan ohanglarni ko'rsatadigan. Osmonlik turklar Islom sivilizatsiyasining musiqiy professionalligini olib borishgan, bu esa o'z yo'li bilan antik davrdan meros bo'lib qolgan qo'shni xalqlarning va O'rta Sharq musiqa madaniyati boyligini ko'paytirgan.

Ko'rib turganingizdek, asrlar davomida doimiy Sharq va G'arb o'rtasidagi intensiv almashinuv: mamlakatlar falsafiy g'oyalari, badiiy tajribalar, musiqa san'ati sohasidagi yutuqlar almashinib kelgan.

Sharq mamlakatlarida musiqa madaniyatining rivojlanishida ko'proq keyingi asrlarda ko'plab omillar ta'sir ko'rsatdi. XVIII - XIX-asrlarda g'arbning iqtisodiy va siyosiy ta'siri kuchaymoqdi. Osiyo va Afrika mamlakatlarida ularning ko'pchiligi

mustamlakalarga aylanadi. XX-asr boshlarida ko'pgina Osiyo mamlakatlarida milliy mustaqillik uchun kurash boshlanadi. Bunda muhim rolda mamlakatlarining madaniy o'ziga xosligini saqlab qolish tarafdori bo'lgan yangi milliy ziyolilar ishtirok etdi. Osiyo va Afrika xalqlarining ozodlik kurashida, Oktyabr inqilobi juda katta ta'sir ko'rsatdi va sabab bo'ldi. Yangi musiqiy shakllar, qo'shiqlar, birinchi navbatda hayotga kirdi va vatanparvarlik ruhi oshdi.

Aynan Sharq mamlakatlarida an'anaviy san'at va musiqaning yangi shakllari, milliy va xalqaro o'rtasidagi muvozanatga erishish istagi sezilarli darajaga oshdi. Musiqaning yangi shakllarini yaratish bilan bir qatorda ilmiy markazlarda ishlash, zamonaviy musiqa madaniyati institutlari (ayniqsa, musiqa ta'limi) an'anaviy musiqaga (festivallar tadqiqot) o'tkazish muhim rol o'ynadi. Bu dunyoqarash ma'lum bir mamlakat madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Sharqda musiqa cholg'u asbobida chalish qiyin holda bo'lgan yoxud chalib ijro etilmagan deb ishonishgan. Manifest dunyoda tug'ilish uchun ilohiylikni namoyon qilish, tovush oqimini hosil qiladigan musiqachi kerak bo'lgan. Musiqachi sirli, ilohiy tilda gapirishi insoniyat tili esa musiqa tovushi san'ati bilan bog'liq bo'lishi kerak bo'lgan. U paytda ohanglar, intervallar, Qadimgi Yunonistonda garmoniya yoki garmonika deb atalgan. Sharq donishmandlari musiqa dastlab sukunat bu ichki sukunat, ichki tinchlik deb hisoblashgan hamda ilohiy tovush chiqaradigan ichki uyg'unlik. Ichingizdagi sukunatni eshitish juda muhim, chunki musiqa sukunat tug'iladi. Sharq uchun dunyo butun bir hodisa bo'lib tuyuladi, bu erda musiqa doimiy jarayondir.

Sharq mamlakatlarida musiqa siklik xususiyatga ega oddiyroq shakldan rivojlanib, aylana bo'ylab harakatlanadi oxirida u boshlangan nuqta majmuaga etib boradi. Shunda G'arbda atrofimizdagi dunyo nomukammal deb qaralsa, doimiy o'zgarish va rivojlanishga muhtoj ya'ni bu erda musiqa xususiy hodisasidir.

Sharq an'alarida tovushga quyidagicha munosabatda bo'lish odat tusiga kirgan tovush oqimiga, ya'ni tafakkur ob'ekti sifatida. Musiqa asboblari suzuvchi, sirpanchiq tovushlarni chiqardi, overtonlarga boy, ko'plab melizmlar bilan ishlash qulay bo'lgan. Ular tuzatish qiyin, bu erda juda ko'p tushunarsiz sim mavjud, ovoz doimo harakatda, element oqim kabi eng kichik o'zgarishlarni yozib olish, tuzatish deyarli mumkin emas. Shuning uchun Sharq an'analari juda improvizatsiyadir.

Bundan farqli o'laroq, G'arb an'alarida tovushlar balandligi va uzunligi bo'yicha matematik aniqlik bilan qayd etilgan, har bir tovush tovush qatorida o'ziga xos qat'iy belgilangan joyga ega. Musiqa notalar va notalar paydo bo'lganligi sababli yozila boshlandi. Notalarning nomlari birinchi marta tasvirlangan arezzolik italiyalik musiqachi va matematik Gvido.

Ammo Evropa ohanglarining nomlari bo'lgan degan versiya mavjud arablardan olingan va harflarning nomlariga mos keladi Arab alifbosida: dal-ra-mim-FA-sad-Lam-sin. Undan oldin musiqa noaniqliklar - taxminiy grafik belgilar bilan yozilgan.

G'arb asarining o'zi yanada to'yingan, unda kutilmagan, yorqin daqiqalar akkordlar, ritmik naqshlar, templar va tembrlarning tez-tez o'zgarishi, kutilmagan kulminatsiya mavjud. Shu bilan birga, silliq o'tishlar yo'q, ohanglar o'rtasida chegara bor.

G'arb va Sharqda musiqa shakllari va musiqa ijro etish shakllarining tipologik farqlari musiqaning mazmuni va kontseptual tomoni bilan belgilanadi. G'arb musiqasi ko'pincha ekstrovert deb ataladi, chunki u ko'proq "mere" ya'ni tinglovchini oqilona idrok etishga qaratilgan "rivojlangan" musiqiy aql hisoblanadi.

Sharq musiqasi, tinglovchi idrok etish nuqtai nazaridan kam tayyor bo'lmashligi kerak, ammo u ko'proq darajada ritm va ohangdorlik bilan to'ldirilgan, improvizatsiya asosida qurilgan, bir tovush boshqasiga silliq hamda garmonik jihatdan teng bo'lishi talab etilgan. Uning asosiy maqsadi tinglovchini ma'lum bir holatga keltirishdir, ko'pincha bu holat meditatsiyadir. Bunday musiqa ritmik va monoton bo'lib, unda tinglovchilar tinchlangancha eshtish tavsiya etilgan. Bu sizni tinglayotgan odamni bezovta qiladigan narsalar va voqealarga e'tiboringizni qaratishga va salbiy his-tuyg'ulardan xalos bo'lishga imkon beradi. Ko'pincha bu musiqa Sharq raqsiga hamrohlik qilish uchun yaratilgan.

Sharq musiqachilari musiqiy notani bilmaganliklari sabab quloq va xotira orqali ijro etishgan va notada chalishni tushunishmagan bundan esa, G'arb mamlakatlarining musiqasida, musiqiy nota klassik musiqa ta'limi ustun bo'lgan. Ularda yaxshi rivojlangan musiqiy quloq, ularning musiqalari ritmi ritmik naqshni takrorlashga urinmasdan ham xilma-xillikni, monotonlikni ham uzoq davom etadigan ovoz bilan sevgi mujassam bo'lgan. Sharq musiqasida ustunlik qiladiki shu xalq madaniyati va hayotini aks ettiruvchi mahalliy folklor. Unda milliy lazzat, urf-odatlariga hurmat seziladi.

G'arb va Sharqning musiqiy madaniyati musiqiy ijod nuqtai nazaridan bir-biriga katta ta'sir ko'rsatdi.

Mixail Glinka, rus musiqa bastakorining asoschisi, Sharq mamlakatlari bo'ylab ko'p sayohat qilgan. Shuning uchun uning musiqasida nafaqat rus, balki sharqona motivlar ham uchraydi. Masalan, uning "Ruslan va Lyudmila" operasida nainaning sehrli qasrida fors qizlari xori yangraydi "Tungi zulmat dalada yotadi." U Forsda ma'lum bo'lgan Sharqiy xalq ohangiga asoslangan, shuning uchun uning nomi "Fors xori".

"Qudratli uyum" rahbari M.Balakirev bir necha bor Kavkazga folklor ekspeditsiyalarini boshlagan va u yerdan nafaqat taassurotlar, balki noyob etnografik materiallar ham olib kelgan. Vokal musiqasida sharqshunoslikning eng yaxshi

namunalari Balakirevning "Selim qo'shig'i", "Gruziya qo'shiq" va instrumental-sharqona fantaziya "Islom" olib kelgan.

Sharq madaniyatidan ilhomlangan Rimskiy-Korsakov, "Shexerazada" simfonik suitasini yozgan. Sharq tomon motivlar Borodin - "Knyaz Igor" operasi, Mussorgskiy esa "yahudiy qo'shig'i", "Shoh Shoul" romanslarida, Xachaturyan esa "Gayane" baletida, Rubenshteyn esa "Feramors" operasida ishlatilgan. Ushbu ta'sir hali ham davom etmoqda. Ko'plab bastakorlar, musiqachilar bir-birlaridan o'ziga xos madaniy xususiyatlarni qabul qiladilar, musiqiy asarlardan ilhomlanadilar va qo'shma loyihalarni tashkil qiladilar.

Janubiy koreyalik bastakor Li Ruma o'z asarlarini yozishda asarlar Motsart va Ravel asarlaridan ilhomlangan. Musiqachi Jorj Xarisson Sharq musiqasining muxlisi bo'lish Marokash folklor musiqachilarining albomini ishlab chiqardi. Xonanda Sting Marokash qo'shiqchisi SHEB Mami bilan o'zining eng mashhur qo'shiqlar birini yozib oldi. Bastakor va musiqachi Stas namin armanistonlik musiqachi javan Gasparyan bilan etnik musiqa kontsertini uyushtirdi dudukda chaldi.

Shunday qilib, G'arb va Sharqning musiqiy ijodiga yondashuvlar sezilarli darajada farq qiladi. Sharq musiqasi ko'proq introvert, silliq, meditatsion, urf-odatlarga hurmat va ehtirom ko'rsatib, asosan improvizatsiya asosida qurilgan, G'arb musiqasi esa doimiy rivojlanish, ko'proq akademik, musiqiy notaga asoslangan. Unda akkordlar, ritmik naqshlar, temp va tembrlarning tez-tez o'zgarishi ustunlik qiladi. Umuman olganda, ikkala musiqiy madaniyatning ijodkorlikni yaratishga yo'naltirilganligini ajratib ko'rsatish mumkin, xalq uchun musiqiy janrlarning rivojlanishi, shuningdek, qo'shma bir-biriga ta'siri ortib borib san'at almashinuvi jarayonlari ko'zda tutilgan. Sharq va G'arb musiqiy madaniyatining bunday uyg'unligi madaniy jihatdan boyitishga, o'rganishga yordam beradi. Boshqa mamlakatlar tarixi, ularning dunyoqarashining o'ziga xos xususiyatlari, do'stona munosabatlarni mustahkamlash, qiziqarli ko'p madaniyatli ijodiy loyihalarni yaratish, shuningdek yangi musiqiy janrlarni kashf etish sharq va g'arb musiqa madaniyatini yuksalishiga keng imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Gruber, R. I. musiqaning umumiy tarixi. Birinchi qism. M.: Muzgiz, 1956 Yil.
2. Riman, G. musiqa tarixining Katexizmi. 2-qism M.: Muzgiz, 1897 Yil.
3. Shahnazarova, N. G. Sharq musiqasi va G'arb musiqasi. M., 1983 yil.
4. Auer, L. mening skripka maktabim. Skripka klassikasi asarlarining talqini. M., 1965 yil.
5. Bulez, P. tartib va betartiblik o'rtasida // maslahat. musiqa. 1991. № 7.

6. Dobrokhotoy, B. V. Viola // musiqiy entsiklopedik lug‘at. M.: Maslahat. entsikl., 1990.
7. Kontrabas. Tarix va texnika. M.: Musiqa, 1974 Yil.
8. Mihno, A. Jovanni Bottezini (1821 1889). Hayot va ijodkorlik. M., 1997 yil.
9. Rags, yu. n. musiqiy ta’lim tizimidagi akustik bilimlar. Insholar. M., 2010 yil.
10. Rakov, L. V. kontrabas san’ati tarixi. M., 2004 yil.